

Žltá ľalia

EKNIZKY.SK

JÁN BOTTO

ŽLTÁ L'ALIA

JÁN BOTTO

eknizky.sk

Žltá ľalia by Ján Botto is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License, except where otherwise noted.

Žltá ľalia

Stojí, stojí mohyla.

Na mohyle zlá chvíľa, na mohyle trnie, chrastie
a v tom trní, chrastí rastie, rastie, kvety rozvíja
jedna žltá ľaliya.

Tá ľaliya smutno vzdychá: Hlávku svoju trnie
pichá a nožičky oheň páli – pomôžte mi v
mojom žiali!

Idú dievky z dediny, polievajú kvetiny,
polievajú ľaliye – a hrob všetko popije.

Idú chlapani s topory, sečú ako do hory – a
to trnie i chrastie jak ho zotnú, tak zrastie.

A ľaliya smutne vzdychá: Hlávku svoju trnie
pichá a nožičky oheň páli – pomôžte mi v
mojom žiali!

Hej, stará mať, stará mať! Vy budete o tom
znať – povedzte nám, keď viete, čo je to tu za
kvietie?

To je, deti, to je tá Evička tu zaklatá.
Sadnite len okolo, poviem vám, jak to bolo.

Stála tu raz chalupčička samá, samá

samučičká. Stála ona medzi lesy, jak ľalija medzi plesy; a v nej mužík so ženičkou, ako holub s holubičkou.

Žili si tu v zime, v lete, nevedeli nič o svete – žili si tu sami dvaja, jak dakedy vprostred raja sám Adamček, sám s Evičkou ako holub s holubičkou.

„Hej, Evička, anjel biely, nedal bych ťa za svet celý!“ „Ja, Adamko, bez teba nechcem ani do neba!“

Tu dva prsty hore vzali, na zem, nebo prisahali:

„My budeme večne svoji, nás ani smrť nerozdvojí!“

Vejú vetry, povievajú, dni za dňami uchádzajú; a Adamček sám s Evičkou, ako holub s holubičkou.

Raz Adamček sadne k stolu, skloní bielu hlávku svoju: Ach, Evička, má perlička, choď na čistec do lesička! Kým Evička s čistcom beží, už Adamček mŕtvy leží. Pod prah si ho pochovala, aby naňho pamätala:

Spi, Adamko, v pokoji – my budeme vždy svoji!

Vejú vetry, povievajú, dni za dňami
uchádzajú; a Evička samučká vzdychá tu jak
kukučka.

Prvý mesiac čo hodina žena muža
pripomína; druhý mesiac deň čo deň a na tretí
– raz za týždeň. Už sa hrobček ul'ahýna, žena
muža zapomína;
sotva hrobček ul'ahnutý, už je Adam zabudnutý.

–

Prešiel rôček – aj žiaľ z očiek. Ktosi klope
na oblôček:

Kto to, kto to? „Ja som z mesta, blúdim –
neznám, kde tu cesta?“ Tam napravo, mladý
pane – za potokom na tej strane! –

Hora hučí, dáždik rosí; a na dvere klope
ktosi:

„Neznám, ako cez tú vodu, niet lavičky ani
brodu!“

Vyšla Evka, pokázala:

Tu, hl'a! v kroví lávka malá!

A pán jej dá peniaz zlatý:

„Budeš na mňa pamätati.“ –

Vejú vetry, povievajú, dni za dňami

uchádzajú;

sotva prejdú tri či štyri, už k chalúpkke chodník šíry.

A v chalúpkke pán už známy v čiernom fračku – (s kopýtkami).

„Škoda ruži na kaluži, keď môže byť, kde zatúži; škoda živej osobe s umrlčom žiť na hrobe. Pod' von, milá, z tej samoty, zavediem ťa do paloty; pod'že, milá, pod' von s'ťato, zavediem ťa v striebro, zlato – zavediem ťa do mesta: budeš moja nevesta!“ – Evka dlho neniekala, pravú rúčku pánu dala.

A on jej dal prsteň zlatý:

„Večer prídem aj so svaty!“

Vyšla Evka až na cestu.

Hľadí ona, hľadí k mestu, jak vyzerá, tak vyzerá – od poludnia do večera:

Ach, bože môj, bože drahý, ešte nezrieť kolimahy!

Už slnko preč – začne sa tmieť, a milého jak niet, tak niet. tažko čakať v noci vonku, ešte ťažšie v pustom domku.

Na ohníček triesky dáva a za každou

povzdycháva: Pod'že, milý, pod'že ko mne, bo sa srdce trasie vo mne! –

O polnoci prah zapuká:

Kto to? „Ženo, puš' ma dnuká!“ Kto? Bože! či to on?!

„On, tvoj Adam ide von, ide, ide spod prahu: čiś držala prísahu?!“

Jaj, kohútky, spievajte, zamoriť ma nedajte!

Hybaj, hybaj, milý ko mne – lebo hnedky bude po mne! „Idem, idem, moja žena – už som tu von po ramená; idem, idem spod prahu: čiś držala prísahu?!“

Vrznú dvere: „Tu ma máš! Žena moja, či ma znáš?!“

Ach, čo to máš za podobu? „Žena moja, ako z hrobu.“

Ani uši, ani zraky – „Hja, pod zemou svet je taký: očí, uší – tam netreba, tam sú svoji vedľa seba.“

Len čiś to ty, Adam ľúby? Tvár bez nosa, dlhé zuby.

A čože tak hŕkaš s nimi?

„Huj, od zimy – huj, od zimy.“ Chod' ku krbu!

pri plameni zohreješ si chladné kosti.

„Oheň, plameň je studený pre skrahnutých mŕtvych hostí.“ Ta príď zajtra na slniečko, to i mŕtvu zem ohrieva.

„Nie! – na tvoje chcem srdiečko priam, kým kohút nezaspieva!“ Jaj, nechod' sem, bojím sa ťa!

„Moja ľúba, čo máš z báťa?“

Boj sa, ženo, či neboj:

Tys moja raz a ja tvoj!“

Vtom ju pojme do náručia – on rumenie, ona bľadne: kohút spieva – víchry zhučia – i všetko sa vraz prepadne.

Stojí, stojí mohyla, na mohyle zlá chvíľa; na mohyle trnie, chrastie a v tom trní, chrastí rastie, rastie, kvety rozvíja Evka, žltá ľalia.

A spolnoci jej zať mladý prichodí k nej na vohľady;

vyjde hore na mohylu, tak on teší svoju milú: ohnivý dážd' na ňu leje a s rihotom trnie seje.

A ľalia ťažko vzdychá: Hlávku svoju trnie pichá a nožičky oheň páli – pomôžte mi v mojom žiali.